

אלימות במשפחה : היבטים תיאורטיים ואמפיריים
73-4320-01

שם המרצה: ד"ר קרן גואטה

סוג הקורס: סמינר מחקרי
שנת לימודים: תשפ"א סמסטר: שנתי היקף שעות: 2 ש"ש

א. מטרת הקורס

המערכת המשפטית מרובת הדורות מהווה זירה לעבירות הקשות ביותר ובכללם אלימות בין בני זוג, התעללות הורים בילדיהם, אלימות של ילדים כלפי הוריהם וכלפי אחיהם. הסמינר יעסוק בגורמים, במאפיינים ובהשלכות הייחודיות של עבירות אלו. בסמינר תילמד התופעה של אלימות במשפחה על כל סוגיה מבעד לעדשה מערכתית משפטית ומתוך התפיסה כי מערכות היחסים במשפחה הם הבסיס להתפתחות האדם, אישיותו והסתגלותו החברתית. מטרת הקורס הן: א. להציג את הגישה המערכתית למשפחה, תיאוריות ומחקרים בתחום אלימות במשפחה על כל צורותיה ומבצעה. ב. הקניית כלים מחקריים לסטודנטים, פיתוח יכולות אקדמיות לשם כתיבת סמינר מחקרי בקרימינולוגיה.

ב. תוכן הקורס:

- הרצאות בנושאי הקורס. יש לקרוא את המקורות הנדרשים לקראת כל שיעור.
- כללים לכתיבה ולעריכת עבודה סמינריונית מחקרית.
- ליווי והנחייה בתהליך העבודה בפגישות אישיות.
- הצגת רפראטים של הסטודנטים בנושאי העבודה.

ג. מהלך השיעורים:

הסמסטר הראשון:

הרצאות בנושאי הקורס: המשפחה כמערכת, המודל הסירקומפלקסי לתפקוד משפחתי, מעגל החיים המשפחתי, סגנונות הורות ומשבר סמכות בעידן הפוסט מודרני, העברה בין דורית של אלימות, התעללות מינית במשפחה, במקביל תיערך הדרכה בנושא של כתיבת עבודה סמינריונית מחקרית – קביעת שאלת מחקר, חיפוש ביבליוגרפי מתקדם, מבנה העבודה וקביעת ראשי פרקים ועריכת המחקר. שלושת השיעורים האחרונים יקדשו לפגישות אישיות.

הסמסטר השני

בתחילת הסמסטר יוקדשו מספר פגישות להרצאות ובהמשך לרפראטים של הסטודנטים על פי נושאי העבודה. במקביל תתקיים הדרכה על כתיבת המקורות בניית העבודה והכנת המצגת לרפראט כתיבת פרק הממצאים והדיון.

תכנית הוראה מפורטת לכל השיעורים:

| שיעור | תאריך | נושא השיעור | קריאה נדרשת לכל שיעור ותאריך יעד להגשת מטלות |
|-------|-------|---|--|
| 1. | | מהי עבודה סמינריונית מחקרית. הצגת נושאי הסמינריון ודרישות הקורס | הבהרת מטלות הסמינר, מבנה העבודה ולוח זמנים. |
| 2. | | סקירה היסטורית של מושג המשפחה כזירת עבירה | |

| | | | |
|--|--|--|-----|
| עומר, ח'. 2000 . שיקום הסמכות ההורית. פרק א' | משבר סמכות הורית וסגנונות הורות | | .3 |
| טל, בר-און. ולב ויזל. (2013). | הזנחה והתעללות בילדים | | .4 |
| Dekovic, Janssens, & As, 2003 | גורמי משפחה ועבריינות | | .5 |
| | אלימות אינטימית | | .6 |
| | אלימות אינטימית | | .7 |
| דהאן, ולוי, (2011). | אלימות אינטימית-היבטים רגשי תרבות | | .8 |
| יסעור בורכוביץ 2011 | פרדיגמות מחקר בקרימינולוגיה | | .9 |
| | תכנון ועיצוב מחקר בקרימינולוגיה : כיצד בוחרים נושא ושאלת מחקר סקירת ספרות ורציונל למחקר. גישת המחקר (פרדיגמה, תיאוריה, סוגה) כניסה לשדה המחקר. | | .10 |
| | חיפוש מקורות במאגרי מידע כתיבה אקדמית | | .11 |
| | פגישות אישיות | | .12 |
| | פגישות אישיות | | .13 |
| | פגישות אישיות | | .14 |
| סמסטר ב' | | | |
| Condry, & Miles, (2014). | אלימות מתבגרים ומבוגרים כלפי הורים | | .15 |
| | אלימות מתבגרים ומבוגרים כלפי הורים | | .16 |
| Tener, Tarshish, & Turgeman, (2017) | התעללות בין אחאים | | .17 |
| | המשך הדרכה מדעית : אוכלוסייה, אופן דגימה, וגודל המדגם. כניסה לשדה המחקר, אתור, וגיוס המשתתפים. כלי אסוף הנתונים. הליכי אסוף הנתונים. אופן ניתוח הנתונים. שמירה על עקרונות אתיים. | | .18 |
| | פגישות אישיות | | .19 |
| | פגישות אישיות | | .20 |
| | פגישות אישיות | | .21 |
| | פגישות אישיות | | .22 |
| | רפראטים | | .23 |
| | רפראטים | | .24 |
| | רפראטים | | .25 |
| | רפראטים | | .26 |

| | | | |
|--|--|--|-----|
| | 1. בניית פרקי העבודה וכתובת דיון השלכות המחקר, תרומתו ומגבלותיו. | | 27. |
| | מפגש סיכום ומשוב | | 28. |

ד. חובות הקורס:

חובות / דרישות / מטלות:

1. השתתפות פעילה בכיתה ובפגישות אישיות.
 2. קריאה רציפה של מקורות החובה.
 3. הצגת רפראט. המצגת צריכה לכלול את ראשי הפרקים של העבודה.
 4. הגשת הסמינריון.
- מרכיבי הציון הסופי (ציון מספרי):**
20% נוכחות בשיעורים, והגשת הרפראט במהלך סמסטר ב'
80% עבודה סופית

ה. ביבליוגרפיה

חובה

עומר, ח' (2000). *שיקום הסמכות ההורית*. מודן טל.מ., בר-און.ת. ולב ויזל.ר. (2013). "פעם הייתי סינדרלה היום אני אימא" חוויתן של אמהות פוגעות שנפגעו בילדותן. *חברה ורווחה, לג (2)*.

יסעור-בורוכוביץ, ד. (2011). "רק אם יש לה ציצים גדולים": אוטו-אתנוגרפיה על יחסי חוקרת אישה ונחקרים גברים. *המשפט, טז, 239-257*.

Condry, R., & Miles, C. (2014). Adolescent to parent violence: Framing and mapping a hidden problem. *Criminology & Criminal Justice, 14(3)*, 257-275.

Tener, D., Tarshish, N., & Turgeman, S. (2017). "Victim, perpetrator, or just my brother?" Sibling sexual abuse in large families: A child advocacy center study. *Journal of interpersonal violence, 0886260517718831*.

מומלצת

אבני, ג', לב-ויזל, ר', ובכנר, י' (2007). הקשר בין קורבנות בילדות לבין משאבים אישיים וסימפטומים של מצוקה בקרב מתבגרים. *אלימות, 1, 75-100*.

אפל, ז', וחיים, ש' (2010). זוגיות בשלט רחוק: העשרת הנישואין בכלא הישראלי על פי גישת PAIRS צוהר לבית סוהר, *77-90, 13*.

טייכמן, מ' (2007). תרומת המשפחה להתנסות ילדיה בחומרים פסיכואקטיביים, בהימורים ובהתנהגויות סיכון אחרות. *מפגש לעבודה חינוכית סוציאלית, 26, 59-75*.

דהאן, נ', ולוי, צ'. (2011). התעללות רוחנית: המשגה ראשונית בעקבות קבוצה טיפולית חרדית. *חברה ורווחה, לא, 27-7*.

דויטש-שחר, א'. (2014). להיות הורה בעידן של חומרים פסיכו-אקטיביים. בתוך: ר' צימר, ח' בוני-נח (עורכות). *מניעת שימוש בסמים ואלכוהול*. (עמ' 282 - 304). ירושלים: מוסד ביאליק.

וינשטוק, ז', ואיזיקוביץ, צ. (2002). עימותים, הסלמה ותוקפנות ביחסים אינטימיים. *אלימות, א (1), 147-198*.
 חאג' יחיא, מ. (1999). אלימות כלפי נשים בהקשר החברתי – התרבותי של החברה הערבית. בתוך ק' רבין (עורכת), *להיות שונה בישראל – מוצא עדתי ומין בטיפול בישראל* (עמ' 219-242). תל-אביב: הוצאת רמות.

יסעור בורוכוביץ, ד. וגוסיסצקי, ר. (2013) "רצחתי אותה אך בחיים לא הרמתי עליה יד" הבדלים פנומנולוגיים בין רצח בנות זוג לאלימות כלפי נשים. *חברה ורווחה, לג (3), 278-253*.

- מור, א' (2008). ילדות בצל התעללות והורות כושלת : הקשר בין התעללות מינית ופיזית בילדות, אמפטיה הורית לקויה והסתגלות פסיכולוגית בבגרות. *מפגש לעבודה חינוכית סוציאלית*, 27, 125-143.
- מייזלס, ע' (2001). יחסי הורים מתבגרים בישראל עם המעבר אל גיל הבגרות. *מגמות*, 41(1-2), 180-194.
- פישמן, ג' ומש ג' (2006). אלימות כלפי נשים : גורמים המנבאים את קורבנותן. *מגמות, מ"ד*, 315-279.
- Barnett, O. W., Miller-Perrin, C. L., & Perrin, R. D. (2011). *Family violence across the lifespan: An introduction*. NY: Sage Publications, Inc.
- Connolly, I., & O'Moore, M. (2003). Personality and family relations of children who bully. *Personality and Individual Differences*, 35, 559-567.
- Davies, P. T., Cummings, E., & Winter, M. A. (2004). Pathways between profiles of family functioning, child security in the interparental subsystem, and child psychological problems. *Development and psychopathology*, 16(03), 525-550.
- Eisikovitz, Z., Winstok, Z., & Fishman, G. (2004). The first Israeli national survey on domestic violence. *Violence against women*, 10 (7), 729-748.
- Fincham, F., & Beach, S. (2010). Of Memes and Marriage: Toward a Positive Relationship Science. *Journal of Family Theory & Review*, 2(1), 4-24.
- Holtzworth-Munroe, A. (2005). Female perpetration of physical aggression against an intimate partner: A controversial new topic of study. *Violence and Victims*, 20 (2), 253-261.
- Howell, K. H. (2011). Resilience and psychopathology in children exposed to family violence. *Aggression and Violent Behavior*, 16(6), 562-569.
- Markey, P., & Markey, C. (2007). Romantic ideals, romantic obtainment, and relationship experiences: The complementarity of interpersonal traits among romantic partners. *Journal of Social and Personal Relationships*, 24(4), 517.
- Moylan, C. A., Herrenkohl, T. I., Sousa, C., Tajima, E. A., Herrenkohl, R. C., & Russo, M. J. (2010). The effects of child abuse and exposure to domestic violence on adolescent internalizing and externalizing behavior problems. *Journal of Family Violence*, 25(1), 53-63.
- Olson, D., & Gorall, D. (2003). Circumplex model of marital and family systems. In F. Walsh (Ed.), *Normal family processes* (3rd ed., pp. 514-548). New York: The Guilford Press.
- Otten, R., Van Der Zwaluw, C. S., Van Der Vorst, H., & Engels, R. (2008). Partner effects and bidirectional parent-child effects in family alcohol use. *European Addiction Research*, 14(2), 106-112.
- Passini, S. (2013). A binge-consuming culture: The effect of consumerism on social interactions in western societies. *Culture & Psychology*, 19(3), 369-390. doi: 10.1177/1354067X13489317

Papero, D. V. (1990). Bowen Family Systems Theory. *Bowen Family Systems Theory*.(Pp. 37-66).
Needham Heights: Allyn And Bacon.